

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Podstawa źródłowa	7
Stan badań	26
I. Droga do biskupstwa włocławskiego (1496 (?)–1546).....	31
1. Pochodzenie	31
2. Studia	32
2.1. W otoczeniu krewnych — Piotra Tomickiego i Andrzeja Krzyckiego	32
2.2. Uczeń Leonarda Coxe'a — pierwsze kontakty z Erazmem z Rotterdamu	34
2.3. Podróż edukacyjna	36
3. Początki kariery	46
3.1. Objęcie kanonii krakowskiej	48
3.2. Starania o kanonię plocką	48
3.3. Powrót do Krakowa i służba w kancelarii królewskiej	50
3.4. Przebudowa kamienicy kapitulnej	54
3.5. Pobyt w Wilnie.....	58
4. Rozwój kariery po śmierci protektorów	59
4.1. Legacje na sejmik w Środzie	60
4.2. Objęcie biskupstwa kamienieckiego	61
4.3. Legacja do króla rzymskiego Ferdynanda Habsburga.....	62
4.4. W otoczeniu królowej Bony	65
4.5. Awanse na biskupstwa chełmskie i włocławskie	67
II. W stronnictwie królowej Bony (1546 — 1 IV 1548 r.)	70
1. Objęcie diecezji włocławskiej.....	70
2. Wizytacja pomorska	72
2.1. Nastroje polityczno–religijne w Gdańsku w przeddzień ingresu	73
2.2. Przygotowania do ingresu	74
2.3. Przebieg ingresu	76
2.4. Początek konfliktu o jurysdykcję nad klasztorami pomorskimi	77
3. Rozprzestrzenienie się konfliktu poza granice diecezji.....	80
3.1. Sojusznicy i przeciwnicy biskupa włocławskiego	83

3.2. Konflikt o jurysdykcję nad klasztorami w kontekście stosunków polsko-pruskich.....	87
3.3. Relacje Zebrzydowskiego z Radą Pruską	88
3.4. Eskalacja konfliktu	93
3.5. Śmierć kanclerza Sobockiego i jej znaczenie dla sprawy klasztorów	100
III. Między stronnictwami (IV 1547 — 1 IV 1548 r.)	104
1. Sejm krakowski 1547 r.	104
1.1. Działalność Zebrzydowskiego na sejmiku w Radziejowie	104
1.2. Przebieg obrad	105
1.3. Sejm wiosenny jako moment przełomowy dla usytuowania Zebrzydowskiego na scenie politycznej Królestwa.....	107
2. Poparcie projektu przekazania władzy w Koronie Zygmuntowi Augustowi	112
3. U boku króla w Piotrkowie	114
3.1. Zebrzydowski wobec kwestii małżeństwa Zygmunta Augusta	115
3.2. Dalsze zbliżenie z kanclerzem i kryzys w stosunkach z prymasem	117
3.3. Relacje z królową Boną przed sejmem piotrkowskim 1547/1548 r. ..	121
4. Sejm piotrkowski 1547/1548 r.	123
4.1. Przebieg obrad	126
4.2. Zebrzydowski na sejmie piotrkowskim.....	128
4.3. Delimitacja między Koroną a Wielkim Księstwem Litewskim	135
IV. Moment przełomu (1 IV 1548 — II 1549 r.)	138
1. Śmierć króla Zygmunta I	138
2. Próby dołączenia do stronnictwa prokrólewskiego.....	140
3. Między władcą a opozycją	142
3.1. Zjazd senatorów wielkopolskich w Gnieźnie	142
3.2. Chwilowe zbliżenie z opozycją antykrólewską.....	146
4. Udział w kampanii królewskiej przed sejmem jesiennym 1548 r.	151
4.1. Nieudany sejmik w Radziejowie	151
4.2. Udział w krakowskich uroczystościach pogrzebowych	152
4.3. Powtórzony sejmik w Radziejowie	153
4.4. Zebrzydowski wobec projektu sprowadzenia Radziwiłłówny do Korony	155
5. Zebrzydowski jako członek stronnictwa królewskiego — sejm jesienny 1548 r.	156
6. Pobyty w Piotrkowie u boku króla po zakończeniu obrad	166
7. Stosunki z królową Boną w okresie walki o królewskie małżeństwo	168
V. U boku króla (I 1549 — IV 1551 r.)	171
1. Między matką a synem.....	171
1.1. Sprawa klejnotów królowej Izabeli Zápolyi	171
1.2. Zerwanie relacji z Boną.....	176

2. W służbie Zygmunta Augusta.....	178
2.1. Relacje z najbliższym otoczeniem króla.....	180
2.2. Kontakty z przedstawicielami opozycji.....	180
3. Sejm piotrkowski 1550 r.	181
3.1. Sejmik w Radziejowie.....	183
3.2. Przebieg obrad piotrkowskich.....	185
3.3. Zebrzydowski na sejmie 1550 r.	186
4. Druga wizyta w Gdańsku.....	187
5. Na drodze do biskupstwa krakowskiego.....	192
5.1. Poszukiwanie protektorów.....	194
5.2. Rywalizacja z Jerzym Podlódowskim.....	198
5.3. Sprawa synodu ministrów małopolskich w Pińczowie i edykt królewski.....	201
6. Elekcja na biskupstwo krakowskie.....	203
6.1. Geneza sukcesu.....	204
6.2. Zabiegi o uzyskanie konfirmacji papieskiej — konflikt z Andrzejem Czarnkowskim.....	206
7. Przebudowa zamku wolborskiego.....	208
VI. Senator.....	212
1. Zebrzydowski jako doradca królewski.....	213
1.1. Na forum senatu.....	214
1.2. Zebrzydowski a polityka zagraniczna ostatnich Jagiellonów.....	215
1.2.1. Zagadnienie stosunków z Turcją.....	215
1.2.2. Kwestia węgierska.....	222
1.2.3. Stosunki z Karolem V i sprawy pruskie.....	235
1.2.4. Poglądy na politykę wobec Prus Książęcych.....	238
1.2.5. Podsumowanie.....	242
2. Senator wśród szlachty.....	244
2.1. Działalność polityczna na szczeblu lokalnym.....	244
2.2. Zagadnienie klienteli biskupiej.....	248
2.3. Zebrzydowski a reprezentacja szlachecka.....	249
3. Wpływ Zebrzydowskiego na obsadę godności w państwie.....	254
Epilog.....	257
Zakończenie.....	261
Wykaz skrótów.....	271
Bibliografia.....	273
Indeks osób.....	287
Indeks miejscowości.....	295